

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA-4100-03-03/2012/P/12/086

Katowice, dnia 10 kwietnia 2012 r.

**Pani
Bogumiła Pietrzak
Kierownik Finansowy
Sądu Rejonowego
w Zawierciu**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Sądzie Rejonowym w Zawierciu, dalej zwanym Sądem, w zakresie wykonania budżetu państwa w 2011 r.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym 3 kwietnia 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Kierownik niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Sądu w zakresie spraw objętych kontrolą.
Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

- I. NIK ocenia pozytywnie wykonanie dochodów budżetowych w 2011 r. w kwocie 3 780,4 tys. zł, pomimo że były mniejsze od planowanych o 429,6 tys. zł (o 10,2%) i od zrealizowanych w 2010 r. o 404,0 tys. zł (o 9,7%). Na uzyskanie dochodów niższych, jak zakładano w planie, wpłynęły przede wszystkim niezależne od Sądu mniejsze o 398,2 tys. zł (12,8%) wpływy z tytułu opłat wnoszonych przez strony, w związku z prowadzonymi postępowaniami sądowymi, ujęte w § 069 – *Wpływy z różnych opłat*.

Uzyskane w 2011 r. dochody odprowadzono na rachunek budżetu państwa w pełnej kwocie i w terminach określonych w § 13 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 11 stycznia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów powszechnych².

Według stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. należności Sądu wyniosły 3 491,0 tys. zł, w tym zaległości netto 3 007,3 tys. zł. W porównaniu do 2010 r. kwota należności netto wzrosła o 24,7 tys. zł (o 0,8%), mimo podejmowanych działań dla odzyskania zaległości. Spłatę należności w kwocie 320,2 tys. zł rozłożono na raty, a w wyniku egzekucji komorniczej odzyskano 294,0 tys. zł. Ponadto, zmniejszenia należności dokonano poprzez odpisanie kwoty 61,6 tys. zł w związku z zarządzeniem kary zastępczej oraz z tytułu umorzenia

¹ Dz. U. z 2012 r., poz. 82, ze zm.

² Dz. U. Nr 11, poz. 69, ze zm.

394,7 tys. zł, w tym 180,1 tys. zł stanowiły należności przedawnione. Natomiast dłużnicy uregulowali należności w kwocie 1 540,7 tys. zł.

W wyniku zbadania 10 przypadków umorzeń należności z tytułu przedawnienia (o najwyższych wartościach), na łączną kwotę 39,4 tys. zł, stwierdzono, że we wszystkich przypadkach wysyłano do dłużników wezwania do zapłaty i wszczynano egzekucję komorniczą. Po bezskutecznych próbach ściągnięcia należności, na podstawie uprawomocnionych postanowień Sądu, umorzono postępowania wykonawcze w zakresie kary grzywnien oraz kosztów sądowych i skierowano je do odpisania z ewidencji księgowej.

II. Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację wydatków budżetowych, pomimo stwierzonego uchybienia.

1. Wydatki w 2011 r. zrealizowano w kwocie ogółem 9 969,0 tys. zł, co stanowiło 99,82% planu po zmianach. Kwota ta, w porównaniu do roku poprzedniego, była większa o 360,8 tys. zł (3,75%), głównie z uwagi na wzrost wydatków związanych z postępowaniami sądowymi (o 105,6 tys. zł - 10,7%), remontem budynku i zakupem wyposażenia pokoju przesłuchań nieletnich (o 136,7 tys. zł - 117,4%) oraz wzrost świadczenia dla sędziów w stanie spoczynku (o 59,9 tys. zł - 59,7%). Wydatki budżetowe Sądu prawidłowo ujęto w planie finansowym jednostki, a zobowiązania, dotyczące dostaw i usług realizowanych w celu zapewnienia prawidłowego funkcjonowania jednostki, uregulowano terminowo.

NIK zwraca natomiast uwagę na dokonywanie wydatków przed obligatoryjnym terminem płatności. W wyniku analizy losowo wybranych 75 faktur, na łączną kwotę 691,7 tys. zł, stwierdzono, że należność za 25 faktur, na łączną sumę 236,0 tys. zł, uregulowano z wyprzedzeniem od 11 do 32 dni, w stosunku do wymagalnych terminów płatności. W wyjaśnieniach złożonych na tę okoliczność, Kierownik Finansowy Sądu podała m.in., (...) *w sądzie przyjęto zasadę, że w pierwszej kolejności realizowane są wydatki dotyczące kosztów postępowania sądowych oraz wydatki wymagalne. W miesiącach, w których koszty postępowania są mniejsze, niż założono w harmonogramie, pokrywane są wyjątkowo płatności za wykonane dostawy lub usługi, których termin płatności mija w ciągu najbliższych dni. Dokonując płatności wcześniej, niż termin określony na fakturze, Sąd ma na uwadze także Uchwałę SN z dnia 4 stycznia 1995 r. sygn. III CZP 164/94, zgodnie z którą spełnienie świadczenia bezgotówkowego następuje w dniu uznania rachunku bankowego wierzyciela, chyba że strony stosunku zobowiązaniowego postanowiły inaczej j(...).*

Zdaniem NIK, regulowanie zobowiązań ze środków budżetu państwa z wyprzedzeniem w stosunku do terminu ich wymagalności było niecelowe. Racjonalna gospodarka środkami budżetowymi, szczególnie w warunkach deficytu budżetowego, wymaga aby zobowiązania regulowano bez nieuzasadnionego wyprzedzenia.

2. Wykonawców zamówień na dostawy towarów i usług wyląniano zgodnie z procedurami, określonymi w ustawie z 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych³. Spośród ośmiu zamówień publicznych udzielonych w 2011 r., o łącznej wartości 2 740,6 tys. zł, szczegółowym badaniem objęto siedem, na łączną sumę 904,2 tys. zł. Analiza dokumentacji dotyczącej badanych zamówień wykazała, że postępowania prowadzono zgodnie z wymogami ww. ustawy oraz w oparciu o obowiązujące wewnętrzne procedury. Wydatki związane z realizacją zamówień były ujęte w planie finansowym.

NIK ocenia pozytywnie tryb postępowania przy udzielaniu zamówień publicznych, w tym wybór najkorzystniejszych ofert.

3. Przeciętne zatrudnienie w 2011 r. wyniosło 96 osób i było mniejsze o 2 etaty (w przeliczeniu na pełnozatrudnionych - 98 osób). Wydatki na wynagrodzenia wzrosły z 5 502,3 tys. zł w 2010 r. do 5 627,0 tys. zł, co zwiększyło przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto o 3,2% (z 4 821,50 zł do 4 976,80 zł). Wydatki na wynagrodzenia nie przekroczyły kwoty określonej w planie finansowym (po zmianach).

4. W planie finansowym na 2011 r. uwzględniono również wydatki na opłaty abonamentowe za używanie odbiorników radiowych i telewizyjnych. Roczną opłatę za cztery odbiorniki radiowe i jeden telewizyjny uiszczono 24 stycznia 2011 r. w kwocie 364,55 zł, zgodnie z rozporządzeniem Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 6 maja 2010 r. w sprawie wysokości opłat abonamentowych za używanie odbiorników

³ Dz. U. z 2010 r., Nr 113, poz. 759, ze zm.

radiofonicznych i telewizyjnych oraz zniżek za ich uiszczanie z góry za okres dłuższy niż jeden miesiąc w 2011 r.⁴.

III. NIK ocenia pozytywnie z zastrzeżeniami prowadzenie ksiąg rachunkowych. Stwierdzone nieprawidłowości nie miały jednak wpływu na sprawozdawczość budżetową.

1. W Sądzie opracowano i aktualizowano obowiązujące zasady rachunkowości (zwane dalej *polityką rachunkowości*). Dokumentacja ta zawierała elementy wymienione w art. 10 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵, w tym m.in. plan kont, w którym uwzględniono zmiany dotyczące zapisów księgowych na kontach 761, 720, 221 i 226, wprowadzone rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych⁶. Podano także zasady klasyfikacji zdarzeń gospodarczych, prowadzenia kont ksiąg pomocniczych oraz zasady ochrony i zabezpieczenia danych, w tym archiwizacji baz i przenoszenia treści ksiąg na inny komputerowy nośnik danych. Określono również osoby (stanowiska) odpowiedzialne za wykonywanie poszczególnych czynności w ramach systemu rachunkowości oraz regulacje w zakresie kontroli zarządczej.

Dokumentacja ta, w części odnoszącej się do zasad prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera, nie zawierała natomiast opisu wzajemnych powiązań pomiędzy zbiorami danych tworzących księgi rachunkowe. Nie określała także funkcji poszczególnych zbiorów w organizacji całości ksiąg rachunkowych oraz nie zawierała opisu systemu przetwarzania danych, z uwzględnieniem procedur lub funkcji, wraz z opisem algorytmów (np. odnośnie księgowania w dziennikach pod jedną pozycją na jednej stronie, a następnie ujmowania tej samej operacji na koncie przeciwnym pod kolejnym numerem porządkowym w dzienniku).

2. W wyniku badania poprawności formalnej dowodów i zapisów księgowych, wiarygodności ksiąg rachunkowych i przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych, którym objęto 194 dowody księgowe dotyczące wydatków (wybranych metodą monetarną MUS) i 3 dowody dobrane celowo o łącznej wartości 68,2 tys. zł (0,7% wydatków ogółem), stwierdzono m.in. że:

- zapisy księgowe posiadały wymagane elementy,
- operacje gospodarcze zaksięgowano do właściwych okresów,
- nie stwierdzono zapisów z pominięciem kont rozrachunkowych dla operacji, których ten obowiązek dotyczy,
- nie wystąpiły przypadki zaksięgowania wydatków majątkowych jako bieżące.

Stwierdzone przypadki błędnej sekwencji dat, według wyjaśnienia z-cy głównego księgowego, były spowodowane omyłkowymi zapisami. Zaznaczyć należy, że zapisy te nie miały wpływu na prawidłowość sporządzonych sprawozdań.

NIK zwraca uwagę, że przedawnione należności w kwocie 180,1 tys. zł spisano z ewidencji księgowej poprzez zaksięgowanie ich na stronie Wn konta 720 – *Przychody z tytułu dochodów budżetowych*. Natomiast stosownie do zasad określonych w załączniku Nr 3 pkt II, ppkt 75, do rozporządzenia Ministra Finansów o zasadach rachunkowości i planach kont, należności przedawnione winny być księgowane na stronie Wn konta 761 – *Pozostałe koszty operacyjne*.

W złożonym wyjaśnieniu Kierownik Finansowy Sądu podała m.in., że zgodnie z opisem do konta 761, zawartym w ww. rozporządzeniu, *konto to służy do ewidencji kosztów niezwiązanych bezpośrednio z podstawową działalnością jednostki. Należności sądowe (zasądzone orzeczeniami Sądu) są należnościami o charakterze publicznoprawnym, związanymi bezpośrednio z podstawową działalnością sądu jako jednostki budżetowej. Także ustawa o rachunkowości (...) w art. 3 ust. 1 pkt 32 lit d) stanowi, że ilekroć w ustawie jest mowa o pozostałych kosztach i przychodach operacyjnych – rozumie się przez to koszty i przychody związane pośrednio z działalnością operacyjną jednostki, a w szczególności koszty i przychody związane z odpisaniem należności i zobowiązań przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych, z wyjątkiem należności i zobowiązań o charakterze publicznoprawnym nie obciążających kosztów.*

⁴ Dz. U. Nr 86, poz. 558.

⁵ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223, ze zm., zwanej dalej „ustawą o rachunkowości”.

⁶ Dz. U. Nr 128, poz. 861, zwanym dalej „rozporządzeniem o zasadach rachunkowości i planach kont”.

NIK nie podziela stanowiska Kierownika Finansowego, gdyż - zgodnie z art. 35b ust. 4 ustawy o rachunkowości - należności o których mowa w ust. 3 (należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne), od których nie dokonano odpisów aktualizujących, zalicza się odpowiednio do pozostałych kosztów operacyjnych lub finansowych.

3. NIK ocenia pozytywnie sposób przeprowadzenia i rozliczenia inwentaryzacji. Na koniec 2011 r. dokonano uzgodnienia sald środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych oraz należności, przeprowadzono weryfikację wybranych sald oraz dokonano spisu z natury środków pieniężnych w kasie i druków ścisłego zarachowania. Powyższe działania wypełniały wymogi określone w art. 26 ustawy o rachunkowości. W okresie objętym kontrolą Sąd nie miał obowiązku przeprowadzenia inwentaryzacji w drodze spisu z natury rzeczowych aktywów trwałych.
- IV. NIK ocenia pozytywnie rzetelność i prawidłowość sporządzonych rocznych i kwartalnych sprawozdań budżetowych Rb-23, Rb-27, Rb-28, Rb-N, Rb-Z⁷. Sprawozdania te odzwierciedlały dochody i wydatki, a także należności i zobowiązania w kwotach wynikających z ewidencji księgowej. Sporządzone były w oparciu o zatwierdzone (trwałe) zapisy księgowe. Zgodnie z terminem określonym w załączniku nr 42 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁸ oraz w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych⁹, ww. sprawozdania przekazano jednostce nadrzędnej.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Uzupełnienie dokumentacji opisującej przyjęte zasady rachunkowości o brakujące elementy dotyczące prowadzenia ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera.**
- 2. Księgowanie należności przedawnionych jako pozostałe koszty operacyjne.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Panią Kierownik, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

---

⁷ Rb-23 – o stanie środków na rachunkach bankowych, RB-27 – z wykonania planu dochodów budżetowych, Rb-28- z wykonania plany wydatków budżetu państwa, Rb-N - o stanie należności, Rb –Z – o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń

⁸ Dz. U. Nr 20, poz. 103.

⁹ Dz. U. Nr 43, poz. 247.